

IN MEMORIAM

ЛЪЧЕЗАР ЦАЧЕВ ЛАЗАРОВ
2 юни 1955 – 6 март 2011

На 6 март 2011 г. внезапно почина нашия колега и приятел Лъчо Лазаров.

Роден е на 2 юни 1955 г. в гр. Тетевен. Завършва история, профил археология в СУ „Климент Охридски“ и се дипломира през 1981 г. Отначало работи като шлосер в „Елпром“ – Тетевен и като бетонджия в Домостроителен комбинат – София, но не се отказва от мечтата си да работи като археолог. Непрекъснато повишава знанията си с участие в археологически експедиции и усърдно четене в библиотеките. От 1984 г. започва работа като екскурзовод в музея в Тетевен, а от септември същата година – като археолог-нумизмат в Ловешкия музей. От пролетта на 1989 г. е назначен за археолог в музея в гр. Дългопол, Варненска област, където с прекъсване работи до края на 2006 г. В тези години той обработва фонда на музея, извършва редица археологически проучвания в района. Особено място отделя на проучването на крепостта „Арковна“, която в поредица от публикации посочва като дълго търсената от различни учени резиденция на келтите.

През 2007 година решава да се посвети на работата си като нумизмат и напуска по собствено желание музея в Дългопол. Започва последният етап от неговия живот като свободно практикуващ изследовател. През пролетта на 2007 г. година регистрира с група съмишленици сдружение „Център за проучване на мюсюлманското монетосечене в България и на Балканите“, на което става управител. Сдружението издава първия си том още през 2008 година – L. Lazarov „A XVI Century Coin Hoard from Bulgaria.“ Dobrich, „Foliart“, 2008 (272 p. 40 Pl). През 2008 г. се завръща в родния си град и започва археологическите проучвания на връх Трескавец при гр. Тетевен. Резултатите от едногодишните разкопки публикува в малка монография – Л. Лазаров. Трескавец. Кн. I. Отчет за археологическите проучвания през 2008 г. Варна, „Зограф“, 2009 (139 стр., XV табла, XIX фототабла). През периода 2008-2010 г. е включен в един от екипите, проучващи Плиска и посвещава много от знанията и уменията си в обработ-

ката на текущо постъпващия нумизматичен материал. Навсякъде където работи се проявява като изключително съвестен специалист, забележителен с това, че не оставя недовършена работа, независимо дали се отнася за обработка на фонд, археологическо проучване или публикация.

Лъчезар Лазаров беше енергичен, деен специалист, който трудно се примиряваше с формалното отношение към музейните ценности и търсеше на всяка цена, и с много лишения и усилия, научната стойност на паметниците от миналото: от крепости до най-дребните и незначителни на пръв поглед находки. Имаше дарбата да открива в тях новото, което те поднасят на науката. Въпреки че през значителни периоди от своя професионален път той не беше на осигурена и добре платена работа или просто нямаше „щатно“ място в науката, той не пожали много от себе си и скромните си спестявания, за да издава всичко, до което се беше докоснал. Имаше идеи за нови и нови изследвания в областта на културата на келтите, и най-вече в областта на татарското, тюркското и ранноарабското монетосечене. Знанията и изследванията му в тези области бяха високо ценени не само у нас, но и в чужбина – особено в Русия, Украйна, Румъния и Татарстан. Ранната му кончина несъмнено ще остави голяма и незаменима празнина в българската и източноевропейската наука. След него остават изключителния му пример на безкористен и съвестен учен и десетките му стойностни статии и книги, които показват неговата изключителна ерудиция и професионализъм.

Поклон пред паметта му!

БИБЛИОГРАФИЯ НА ТРУДОВЕТЕ НА ЛЪЧЕЗАР ЛАЗАРОВ

Монографии

1. Нумизматични проучвания и материали, ч. I, 1996 (авторска поредица). София, „Агато“. Включва:
 - За прототипа на Кетрипоровите монети, 7-18.
 - Нова хипотеза за монетите с надпис АГАΘΟ, 19-33.
 - Към монеутосеченето на Адей, 34-72.
 - Относно келтската държава с център Тиле в Тракия при Кавар, 73-87.
2. Циркулация и трезориране на колониалните монети с по два образа на аверса (във връзка с находката от с. Славейково, Провадийско). = Нумизматични проучвания и материали, ч. II, София, „Агато“, 1996.
3. Данни за монетната циркулация на Провадийската крепост (по материали от Дългополския музей) = Нумизматични проучвания и материали, ч. III. Велико Търново, „Фабер“, 2001, 128 с., 13 фототабл.
4. Нумизматични проучвания и материали. ч. IV, 1998 (авторска поредица). Велико Търново, „Фабер“, 2003 г. 171 с., 17 фототабл. Включва:
 - Рядка монета на Апология Понтика, 7- 12.
 - Някои данни за разпространението на автономните бронзови месамбрийски монети в Дългополско-Провадийския район, 13-30.
 - Една връзка между бронзовото монетосечене на Месамбрия и на Кавар, 31-39.
 - Тетрадрахма скордиск из крепости на вършине Арковна, 40-52.
 - Бронзови монети на Одесос от фонда на Дългополския музей, 53-121.

- Оловни тежести от Дългополския музей, 122-129.
- М. Манов. Проблеми на монетосеченето в Тракия, 281-218 г. пр. Хр., София, 1999 (рецензия), 130-157.
- 5. Нумизматични проучвания и материали, ч. V, 1999. Велико Търново, „Фабер“, 2004. 145 с., 19 фототабл. Включва:
 - Монети на Златната Орда от фонда на Дългополския и Провадийския музей, 3-11.
 - Ранни османски монети (XIV-XV в.) от фонда на Дългополския музей, 12-31.
 - Акчета на Муса Челеби от Източна България, 32-35.
 - Съкровище с османски акчета от XVII в. от колекцията на ИМ – Дългопол, 36-73.
 - Част от сребърно съкровище с монети от с. Тутраканци, Провадийско, 74-102.
 - Персидски фелс из фонда Долгополского музея, 103-106.
 - Персидски фелс контрамаркирований в Реште, 107-108.
 - Уникална монета с името на Ногай, 131-143.
 - Теглилка от османската епоха от Балчишко, 144-145.
- 6. Исторически музей – Дългопол. Древен бронз. Каталог. Варна, „Славена“, 2001 г., 178 с.
- 7. L. Lazarov „A XVI Century Coin Hoard from Bulgaria.“ Dobrich, „Foliart“, 2008. 272 p. 40 Pl.,
- 8. Трескавец. Кн. I. Отчет за археологическите проучвания през 2008 г. Варна, „Зограф“, 2009. 139 стр., XV табл., XIX фототабл.

Статии

1. Монети от музейната сбирка в Ябланица. *Нумизматика*, XXI, 1987, 1, 25-34.
2. Две интересни монети от музея в Тетевен. *Нумизматика*, XXII, 1988, 3, 34-37.
3. Колективна монетна находка от с. Невша, Провадийско. *Нумизматика*, XXIV, 1990, 2, 28-43.
4. Аполон и Меркурий в Дългополския музей. *Векове*, XIX, 1990, 5, 76-79.
5. Монети от 16 нумии на Юстиниан I, сечени в Тесалоника и открити в България. *Нумизматика*, XXV, 1991, 1-2, 16-21.
6. Две антични оловни варваризации. *Нумизматика и сфрагистика*, I, 1992, 1-2, 17-22.
7. Поглед върху монетната циркулация в днешните български земи през XV в. (Според данните от колективните находки). *НСФ*, I, 1992, 1-2, 33-51.
8. Бронзова статуетка – реплика на творба на Мирон. *Проблеми на изкуството*, 25-А, 1992, 1, 37-39.
9. Дребна бронзова пластика от колекцията на ГИМ – Дългопол. *Археология*, XXXIV, 1992, 3, 20-29.
10. Средновековни кръстове от колекцията на ГИМ – Дългопол. *Поселищни проучвания*, I, 1992, 3-4, 11-25.
11. Гробна находка от околността на с. Аспарухово, Провадийско. *ИНМВ*, 28/43, 1992, 81-86.
12. Die Bleigewichte von Odessos. *Talanta*, XXI-XXV, Amsterdam, 1992/93, 77-84.
13. The problem of the Celtic State in Thrace (On the basis of Kavar's coins from Peak Arkovna). *BHR*, XXI, 1993, 2-3, 3-22.

14. Л. Лазаров, Н. Митков. Гробни находки от могила при с. Тутраканци, Провадийско. *ИНМВ*, 29/44, 1993, 64-80.
15. Оловни тежести от Дългополския музей. *Анали*, I, 1994, 2-3, 107-113.
16. Poids de plomb de Dionysopolis. *Dobroudja*, 12, 1995, 57-60.
17. Аркуна (Аркунес, Аркунис?) – резиденция Кавара. *BHR*, XXIV, 1996, 1, 92-96.
18. О кельтском государстве с центром Тиле при Каваре. *ВДИ*, 1996, 1, 114-123.
19. Гробна находка от I-II в. от гр. Дългопол, Варненска обл. *Thracia antiqua*, 10, 1996 (1999), 270-277.
20. Варварска имитация на римска бронзова монета от IV в. *ИНМВ*, 32-33 (47-48), 1996-1997, 86-88.
21. Оловни иконки от Петрич кале край с. Аврен, Варненско. *ИНМВ*, 32-33 (47-48), 1996-1997, 177-180.
22. An interesting autonomous bronze coin of Mesambria. *RBN*, CXLIII, 1997, 17-20.
23. Sur un type de monnaies en cuivre avec la tamgha de Nogaj. *BHR*, XXV, 1997, 3-11.
24. Две антични тежести от частна сбирка. *Нумизматични изследвания*, 2-4, 1997, 27-31.
25. Grave find from the second half of the 1-st and the beginning of 2-nd century AD from the town of Dulgopol Varna region (Northeastern Bulgaria). *Archaeologia Bulgarica*, II, 1998, 1, 70-76.
26. Съкровище с медни скифати от с. Комарево, Провадийско. *ИНМВ*, 34-35 (49-50), 1998/99, 239-245.
27. Коя крепост е Ракнуи на ал Идриси? *ИНМВ*, 34-35 (49-50), 1998/99, 245-251.
28. Уникална монета на Месамбрия. *Нумизматични изследвания*, 3-4, 1999, 7-12.
29. Хорезмский дирхем из Северо-Восточной Болгарии. *Stratum plus*, № 6, Санкт Петербург – Кишинев – Одесса – Бухарест, 2000, 425-426.
30. Латенские материалы из окрестностей Долгополя – Провадии. In: *Thrace and the Aegean*. Proceedings of the Eighth International Congress of Thracology, Sofia, 2002, vol. I, 247-261.
31. Две пособия за производството на накити в древността. *ИНМВ*, IV, 2002, 114-118.
32. Ранни османски монети от фонда на Карнобатския музей. *История и култура на Карнобатския край*, IV, Варна, 2002, 273-280.
33. Погребение эллинистической эпохи из курганного некрополя в местности „Усое“, с. Аспарухово, Варненской области. *Stratum plus*, № 3, 2001-2002, 293-299.
34. A Mesambrian coin on Geta. *Talanta*, XXXIV-XXXV, Amsterdam, 2002-2003, 181-182.
35. Bronze statuette of Apollo from the Sava village, municipality of Dulgopol, Varna Country. *The Antique Bronzes: Typology, Chronology, Authenticity*. The Acta of the 16th International Congress of Antique Bronzes, Organised by Romanian National History Museum, Bucharest, May 26th-31st, 2003, 279-281.
36. Няколко монети на Златната Орда от фонда на Варненския музей. *Нумизматични и сфрагистични приноси към историята на Западното Черноморие*. Международна конференция Варна, 12-15 септември 2001 г. (Acta Musei Varnaensis II). Варна, 2004, 369-378.
37. Сребърен колан от с. Аспарухово, Варненска област. *Земите на България – люлка на*

- тракийската култура*. София, 2005, 215-218.
38. Монети на малоазийски бейлици от България. *Българските земи през средновековието (VII – XVIII в.)*. Международна конференция в чест на 70-годишнината на проф. Ал. Кузев, Варна 12-14 септември, 2002. (Acta Musei Varnaensis III). Варна, 2005, 253-259.
 39. Гробни находки от разрушена могила при с. Цонево, Дългополско. В: *Heros Herphaistos. Studia in honorem Liubae Ogrnova-Marinova*. Велико Търново, 2005, 387-391.
 40. Теглилка от Османската епоха. В: *Град Омуртаг и Омуртагският край. История и култура*, 4. Велико Търново, 2006, 301-304.
 41. Едно уточнение към бронзовото монетосечене на Лампсак. *НСФЕ*, 3, част 1, София, 2006, 59-61.
 42. New findings of Cavar's coins and Celtic materials from the Archaeological complex of Arkovna. In: *Thracians and Celts. Proceedings of the International Colloquium from Bistrița 18-20 mai 2006*. Cluj-Napoca, 2006, 167-182.
 43. Клад с джучидскими монетами из дер. Оброчиште, Добричской области. *Стени Европы в эпоху средневековья*, 6. Золотоордынское время. Донецк, 2008, 407-414.
 44. Непубликувани джучидски монети от фонда на Варненския археологически музей. *AMV*, VII/ 1, 2008, 403-422.
 45. A marble weight from the vicinity of the village of Manastir, Provadia region North-East Bulgaria. *CUMIDAVA*, 31, Braşov, 2010,
 46. The Celtic Tylite State in the Time of Cavarus. In: L. Vagalinski, S. Rodway (eds). *In Search of Celtic Tylis in Thrace (III c. BC)*. Proceedings of the Interdisciplinary Colloquium Arranged by the National Archaeological Institute and Museum at Sofia and the Welsh Department, Aberystwyth University Held at the National Archaeological Institute and Museum at Sofia. Sofia, 8 may 2010, 97-113.

СЪКРАЩЕНИЯ

- ВДИ – Вестник древней истории, Москва
 ИНМБ – Известия на Народния музей – Бургас, Бургас
 ИНМВ – Известия на Народния музей – Варна, Варна
 НСФ – Нумизматика и сфрагистика, София
 НСФЕ – Нумизматика, сфрагистика и епиграфика, София
 BHR – Bulgarian Historical Revue, Sofia
 NB – Numismatica Bulgarica, Sofia
 RBN – Revue Belgique de numismatique, Brussels